

PRODUCTIVITAT

EUSKADI I FLANDES, DOS REFERENTS DE POLÍTIQUES D'INNOVACIÓ PER A CATALUNYA

Les regions basca i belga tenen models basats en l'estabilitat i un enfocament de transferència tecnològica orientat a la indústria i l'activitat econòmica

AGUSTÍ SALA

Una assignatura pendent de Catalunya és millorar en la transferència de tecnologia, és a dir, el procés de passar del coneixement fruit de la recerca científica i tecnològica a solucions o aplicacions pràctiques per al mercat. És un element essencial de la innovació i, per extensió, per millorar la productivitat, la variable que assegura el progrés a llarg termini. Euskadi a l'estat espanyol i Flandes a Bèlgica són dos referents als quals mira Catalunya, i es caracteritzen per tenir uns ecosistemes innovadors bolcats en la indústria.

La Iniciativa per la Productivitat i la innovació (IPI), promoguda pel Cercle d'Economia i coordinada pel professor Xavier Vives, pren aquests dos territoris com a exemple. I si alguna cosa els caracteritza és la constància. Euskadi, per exemple, que porta anys entre les regions més innovadores del Regional Innovation Scoreboard (RIS) de la Comissió Europea, al qual aquest any també es troba Catalunya, s'ha beneficiat d'un context d'estabilitat institucional al llarg dels anys i autonomia financera. És un element important per a una activitat que "és una marató, no un esprint", tal com assegura Vives.

A l'economia catalana i a l'espanyola els falta reforçar la pota de la productivitat per guanyar qualitat, tal com es desprèn de les dades d'inversió en percentatge del producte interior brut (PIB), que se situen per sota de la mitjana europea. En canvi, sí que és competitiva si es tenen en compte les dades del superàvit comercial. Resumint: ingressa més pel que ven a fora que el que paga per importar, segons un estudi recent del grup d'opinió EuropeG, del qual són codirectors l'exconseller d'Economia, Antoni Castells, i el catedràtic Josep Oliver, a partir d'un treball del responsable d'estudis de la Cambra de Comerç de Barcelona, Joan Ramon Rovira.

A Euskadi, a més de la continuïtat –un tret que l'actual govern de Salvador Illa pretén reforçar aprofitant i potenciant mesures d'anteriors executius–, es basen en un model "amb orientació industrial", explica Vives. I el mateix passa amb Flandes, la regió de Bèlgica, una de les capdavanteres a Europa. L'exconseller d'Economia Andreu Mas-Colell en parlava fa uns di-

es a un article a l'ARA, com a referent de cara a tenir "una economia no només basada en el coneixement sinó també amb un component important de coneixement propi (propietat intel·lectual)".

I a Catalunya, afegeix, on hi ha un sistema de recerca de primera línia promogut pel poder públic, hi ha un repte: "El de maximitzar l'activitat econòmica d'alt valor afegit generada a partir del coneixement en el sistema de recerca públic. Ja s'han generat, via llicències i creació d'empreses (*start-ups*). Però seria una llàstima, a més d'una irresponsabilitat, no capitalitzar al màxim la potent palanca del coneixement de qualitat generat en els nostres laboratoris públics". El que cal evitar és que el coneixement es quedi en una publicació acadèmica i se n'aprofiti una empresa d'un altre país, o que es protegeixi per una patent llicenciada a una multinacional.

Comparada amb Euskadi i Flandes, Catalunya és la regió amb més població, on ha crescut més, on l'atur és més elevat i la despesa destinada a educació respecte al producte interior brut (PIB), la destinada a R+D+I, i en especial en el sector privat, és la més baixa. Igual com passa en l'àmbit de patents per milió d'habitants, tot i ser la que més destaca a l'estat espanyol.

A Euskadi, el govern sosté polítiques públiques de llarg abast en matèria de recerca, desenvolupament i innovació (R+D+I). Un element clau de l'ecosistema és la Xarxa Basca de Ciència, Tecnologia i Innovació (RVCTI), creada el 1997 per oferir una infraestructura integral i especialitzada en el servei del teixit empresarial.

Hi ha diversos actors, des d'universitats fins a centres tecnològics, de recerca cooperativa (CICs), empreses i administracions públiques. Els disset centres tecnològics que en formen part "actuen com a motors de difusió de la innovació i estan profundament arrelats al teixit productiu", segons el primer treball sobre transferència de tecnologia fet per l'IPI. Destaca Tecnalia, el centre tecnològic més gran de l'Estat i del sud d'Europa, per donar resposta als reptes tecnològics de les empreses. Altres centres, com Ikerlan, que ha nascut des del cooperativisme industrial, són clars exemples "d'un model extremadament pragmàtic on

FRANCESC MELCION

tota activitat científica ha d'estar connectada a una aplicació empresarial i comercial".

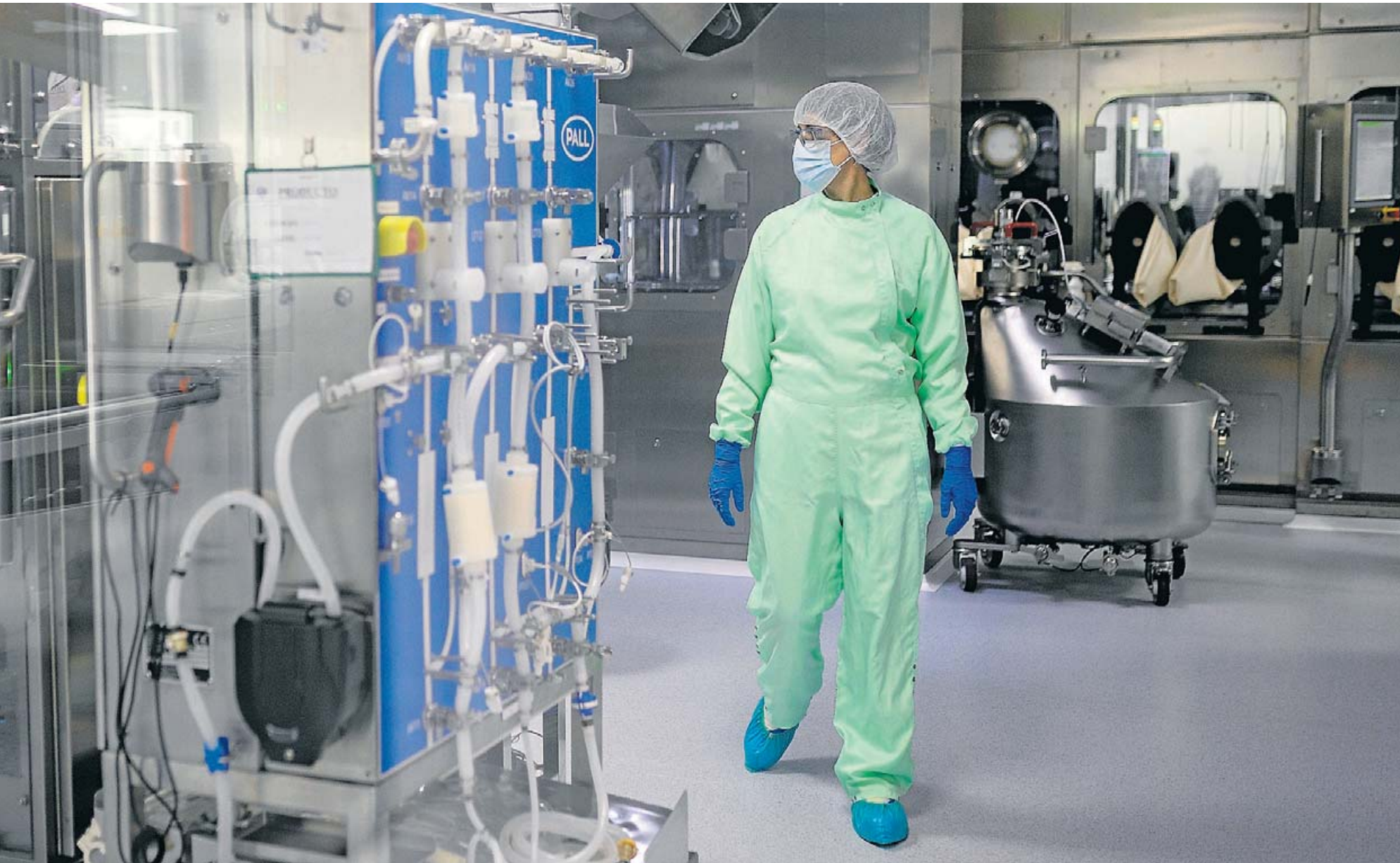
Els centres es financen en un 50%-60% a través de contractes privats amb empreses i en un 20% amb finançament basal públic (topat) –estan dissenyats per cobrir una part important dels costos operatius recurrents dels centres científics i tecnològics d'excel·lència, i la resta amb fons competitiu (autonòmics, estatals o europeus)–. Hi ha també programes específics com Hazitek, amb una dotació prevista de 95 milions d'euros aquest any, i finançament de projectes col·laboratius d'R+D empresarial. D'altra banda, l'agència pública SPRI dona suport al desenvolupament tecnològic i empresarial mitjançant convocatòries que s'ajusten a la demanda del mercat.

ORIENTACIÓ AL MERCAT

"Aquest enfocament ha consolidat un ecosistema altament orientat al mercat, basat en la innovació incremental i en la col·laboració estable entre centres i empreses, més que no pas en la innovació disruptiva", explica el treball de l'IPI. I malgrat no disposar d'infraestructures científiques crítiques ni d'un sistema universitari tan competitiu com el català, ha estat capaç de generar empreses de base tecnològica sòlides.

Amb tot, la fórmula basca corre riscos. Un és un sistema de centres tecnològics amb un grau d'atomització elevat, fet que apunta cap a una tendència futura de concentració –amb menys centres, però més grans competitiu, com ja succeeix en regions com Flandes i Alemanya–. D'altra banda, la manca de capital risc limita el creixement d'empreses emergents, i l'estancament demogràfic de la regió dificulta l'atracció i retenció de talent.

El sistema de transferència de tecnologia de Flandes es caracteritza per una estructura col·laborativa,

COMPARATIVA ENTRE CATALUNYA, EL PAÍS BASC I FLANDES EN UNA SELECCIÓ D'INDICADORS SOCIOECONÒMICS

En general, a no ser que s'indiqui el contrari, s'ha fet servir l'any de l'última dada disponible

	Catalunya	País Basc	Flandes
Població total	8.012.231	2.227.684	6.838.869
Increment de població des del 1990	32,11%	5,23%	19,15%
Taxa d'atur	8,90%	8,10%	3,80%
Taxa d'ocupació	75,70%	74,20%	76,85%
Despesa en educació (% PIB)	3,96%	5,35%	5,40%
Despesa en R+D total, 2021 (% PIB)	1,78%	2,32%	3,65%
Despesa en R+D sector privat (inclou empreses i fundacions sense ànim de lucre), 2021 (% PIB)	1,10%	1,80%	2,69%
Nombre de patents per milió d'habitants	89,78	145,48	252,77

FONT: ELABORACIÓ PRÒPIA DE LA INICIATIVA PER LA PRODUCTIVITAT I LA INNOVACIÓ (IPI DEL CERCLE D'ECONOMIA) A PARTIR DE LES DADES DE DIFERENTS FONTS OFICIALS (EUROSTAT, IDESCAT, INE, EUSTAT, STATISTICS FLANDERS)

“
Cal tenir una economia del coneixement amb un component important de coneixement propi (propietat intel·lectual)
•
ANDREU MAS-COLELL
Exconseller d'Economia

”

no competitiva, i molt especialitzada, “orientada a donar resposta a les necessitats de les empreses i administracions públiques”. Els pilars del model són quatre grans centres de recerca i innovació –IMEC, VITO, VIB i Flanders Make–, cadascun especialitzat en un àmbit diferent, amb més de 8.000 investigadors en total. Les universitats (KU Leuven, Universitat de Gant, VUB, Universitat de Hasselt i Universitat d'Anvers) tenen laboratoris i centres de cocreació connectats amb els centres tecnològics que faciliten la col·laboració entre recerca i empresa.

El finançament és majoritàriament públic, complementat per fons competitius flamencs i projectes europeus, així com per ingressos procedents de convenis amb grans empreses industrials. Aquesta combinació permet sostenir un model de col·laboració públic-privada fortament orientat a projectes aplicats i basats en les demandes reals de la indústria. Els projectes de transferència es defineixen a partir de les necessitats de les empreses, que participen activament en la definició del full de ruta tecnològic dels centres tecnològics.

Un altre component clau del model flamenc és la iniciativa VLAIO, que exerceix com a paraigua coordinador de les polítiques de suport a la innovació i a la transferència tecnològica. Ofereix subsidis per a l'emprenedoria i gestiona programes d'ajuts per a projectes col·laboratius entre empreses i centres de recerca, així com eines per a l'explotació de resultats i la creació de *spin-offs*. També destaca la figura dels intermediaris sectorials i consorcis públic-privats, com els Spearhead Clusters (Catalisti, Flux50, etc.), que promouen la innovació orientada a reptes i al desenvolupament conjunt de tecnologies prioritàries per sectors clau, entre altres trets del model.